

Slimme producten en afschrikwekkende boetes

Voor de lezers van Product is het geen nieuws dat gewone gebruiksvoorwerpen steeds vaker sensoren en chips bevatten, waardoor zij (op afstand) kunnen communiceren met andere apparaten. Aan dit fenomeen, ook wel aangeduid als the Internet of Things, zijn ook juridische aspecten verbonden.

De opkomst van 'pratende producten' is voor een belangrijk deel te danken aan de kleine en goedkoop te produceren RFID-chip die op afstand kan worden uitgelezen. RFID-chips zijn zo klein dat zij onder een etiket geplakt kunnen worden, of in textiel of kunststof geïntegreerd. Producten die gegevens kunnen uitwisselen worden vaak 'slim' of 'smart' genoemd. Die slimheid heeft ook een schaduwzijde. De sensoren in

hardloopschoenen, koffiezetapparaten, pilendoosjes en thermostaten verzamelen een gigantische hoeveelheid data over hun gebruikers. Als die gegevens met elkaar gecombineerd worden, kunnen daarmee uiterst precieze profielen worden gemaakt van individuele personen.

Big Data en 'eigendom'

De ontwikkeling dat steeds meer producten met elkaar praten wordt 'the Internet of Things' genoemd. De verzamelnaam voor het analyseren van grote hoeveelheden ongestructureerde gegevens wordt aangeduid als 'Big Data'. Over de juridische aspecten van data bestaan veel misverstanden. De belangrijkste is het idee van eigendom van gegevens. Gegevens zijn namelijk niet vatbaar voor 'eigendom' zoals wij dat in ons burgerlijk recht kennen. Gegevens kunnen dus niet worden verkocht, verhuurd of teruggevorderd op basis van de wettelijke regels die gelden voor roerende en onroerende zaken. Juridische bescherming en exclusiviteit van gegevens speelt alleen in uitzonderingssituaties, bijvoorbeeld wanneer geheimhouding is bedongen of er databankrechten rusten op de gegevens.

Nieuwe dataproductieregels

De wetgevers en toezichthouders realiseren zich steeds meer dat deze technologische revoluties roepen om extra wettelijke bescherming. De Europese Unie werkt aan de invoering van nieuwe regels over de bescherming van persoonsgegevens en heeft de ambitie om die uiterlijk in 2015 vast te stellen. Deze nieuwe regels worden ingevoerd in de algemene verordening op de bescherming van persoonsgegevens (AVG). Deze zal directe werking krijgen in alle EU-landen. De meest besproken onderdelen van de AVG zijn de torenhoge boetes voor overtreding van de dataproductieregels. De maximale boete onder de concept-AVG (honderd miljoen euro of 5% van de wereldwijde omzet van de overtreder) ligt ruim 200 maal zo hoog als de maximale boete van € 4.500 die nu in Nederland kan worden opgelegd voor schending van de dataproductieregels.

Privacy by Design

Onder de AVG moeten echter ook *privacy impact assessments* (PIA) worden gedaan en moet de privacybescherming waar mogelijk al in het product of systeem zelf worden ingebouwd. Op verzoek van de Europese Commissie ontwikkelde een expertgroep uit het bedrijfsleven een methode voor het uitvoeren van PIA's voor de toepassing van RFID-technologie. In 2011 hebben de Europese Privacytoezichthouders (verenigd in de Artikel 29-werkgroep) dit *PIA framework* goedgekeurd. Een concreet beoordelingskader voor iedereen die slimme producten op de markt wil brengen, is er dus al. Wanneer een nieuw slim product op de markt wordt gebracht is het verstandig een dergelijke PIA uit te voeren. Daarmee kun je als producent aantonen dat over de privacy-risico's is nagedacht. Veelal ontstaat dan ook een beter beeld van de kwetsbaarheden van het product en kunnen er vaak nog aanpassingen gedaan worden om de veiligheid te verbeteren. Denk bijvoorbeeld aan gegevensminimalisatie (wat je niet opslaat kan ook niet in verkeerde handen vallen) en anonimisering of pseudonimisering van de opgeslagen gegevens. Wanneer dergelijke privacybeschermende maatregelen al in het ontwerpstadium van een product of informatiesysteem worden meegenomen spreekt men van *Privacy by Design*. De Europese dataproductieregels schrijven *Privacy by Design*-maatregelen uitdrukkelijk voor. Ik verwacht daarom dat ontwerpers en productontwikkelaars in de toekomst veel vaker met het dataproductierecht te maken zullen krijgen. «

Wouter Seinen is advocaat bij CMS in de praktijkgroep intellectuele eigendom, technologie, media en telecommunicatierecht (e-mail: wouter.seinen@cms-dsb.com)